

FERRAN GARCÍA DíEZ (1958-2009), METGE I HUMANISTA

JOSEP MARIA USTRELL I TORRENT
ROSA MARIA PARÉS I MARIMON

ORÍGENS I FORMACIÓ ACADÈMICA

Un temps curt, aprofitat al màxim, és el que va tenir Ferran García, i va saber-ne fer una bona combinació, que col·locava com a eix central l'estima a les persones, pel que necessiten les del nostre temps o pel que van fer les dels temps passats.

Ferran García Díez va néixer a Igualada el 4 d'abril de 1958. Era fill de Juan García García, d'Andalusia, i de María Díez Jiménez, d'Extremadura, i el germà petit de M. Teresa i Encarna. Després va formar una nova família amb la seva companya la Dra. Maria Inglés Jiménez, especialista en Ginecologia i Obstetrícia, i del matrimoni van néixer tres filles: Marta, Anna i Laura. Després d'una vida plena i dedicada al malalt i a la cultura, va morir a la seva ciutat natal el dia 10 de febrer de 2009, als 50 anys d'edat.

Va realitzar els estudis primaris a l'Escola Pia i el batxillerat i el COU a l'Institut Pere Vives Vich, d'Igualada, i tot seguit va cursar la carrera universitària a la facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona, a l'Hospital Clínic, on va obtenir el títol de llicenciat en Medicina i Cirurgia l'any 1983. Va ser membre del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona amb el número 19.663.

Durant la carrera va ser alumne intern (1980-1983) a l'Hospital Comarcal d'Igualada, en el Servei de Cirurgia.¹ Finalitzats els estudis de llicen-

ciatura, va aconseguir la plaça de metge resident assistencial (1984-1986) a la Residència Sanitària de la Vall d'Hebron, en el servei de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia.² En l'últim any va fer també una estada de tres mesos a l'Hospital Infantil de Sant Joan de Déu de Barcelona, en el servei d'Ortopèdia i Traumatologia, i es va dedicar a l'ortopèdia infantil.³ L'any 1997 va obtenir el títol de metge especialista en Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia.

Des que va iniciar el seu camí en l'especialitat, va participar activament en la realització de treballs i comunicacions a jornades científiques i congressos, combinant-ho amb l'afició a la història i a la poesia.

ACTIVITAT PROFESSIONAL

Va ser metge a l'hospital de Viladecans (1985-1988), en el servei de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia,⁴ i tot seguit es va incorporar a la plantilla de l'Hospital Comarcal d'Igualada, com a metge adjunt del servei de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia.⁵ L'any 1990 va esdevenir metge forense substituït als jutjats d'Igualada i, l'any

1. Cap de servei: Dr. Francesc Botet.

2. Cap de servei: Dr. Josep Maria Madrigal.

3. Cap de servei: Dr. Joan Minguella.

4. Cap de servei: Dr. José Alonso.

5. Caps de servei: José Ramón Amillo i Joaquim Fernández-Bayón.

següent, va efectuar guàrdies en el servei d'Urgències com a traumatòleg, a l'hospital de Vilafranca del Penedès.

Va ser nomenat cap del servei d'Urgències de l'Hospital Comarcal d'Igualada, càrrec que exerciria des de 1993 fins a 1997, any en què va reincorporar-se al servei de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia. Dins del servei va assumir la coordinació de la Unitat de columna i de la Unitat funcional de coordinació amb l'assistència primària d'actuació en patologia d'espalla. Va ser el responsable de la redacció, entre d'altres, del protocol de dolor lumbar l'any 1997, llavor de la Unitat de dolor lumbar creada, dos anys després, amb la col·laboració d'un equip multidisciplinari⁶ i destinat a les persones amb patologia crònica d'esquena, per ajudar-les a adquirir uns hàbits més saludables i millorar la seva qualitat de vida.

Des de l'any 1986 era soci numerari de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears i membre de les societats catalanes següents: Història de la Medicina, Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia, Reumatologia i Medicina de l'Esport, les quals delimitaven l'univers de la seva especialitat. Era membre associat del Club d'Ortopèdia Infantil de l'hospital de Sant Joan de Déu i de la Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología. Des de 2008 era membre també, com a acadèmic corresponent, de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya (RAMC).

Durant quatre anys seguits (1994-1997) va obtenir reconeixements per la seva tasca en el servei d'Urgències de l'Hospital Comarcal d'Igualada. L'any 1994, essent cap d'aquest servei, va guanyar un premi pel projecte *Triatge dels malalts a urgències*, considerat pioner en la seva branca. L'any 1995 va obtenir el segon premi relatiu a

la reorganització del servei d'urgències, que atorgà l'Asociación Española para la Calidad. L'any següent va ser finalista del premi Helix, a Madrid, per la seva contribució a la millora contínua de la qualitat en l'assistència sanitària. També l'any següent, i per la ponència «Aplicación de sistemas de mejora continua en un servicio de urgencias» va rebre el premi a la millor comunicació en el IX Congreso sobre Grupos de Participación en la Calidad, a Valladolid.

El dia 25 de gener de 2009 va rebre el premi de Medicina i Sanitat Comarcals de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya per la seva obra *Història de l'Hospital d'Igualada. Pobresa, salut i sanitat, S. XIII-XXI*.

L'ÀMBIT HUMANÍSTIC

Relacionat amb àmbits de la cultura com el Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada (CECI), amb qui va col·laborar diverses vegades, va tenir inquietud literària, per la poesia i, especialment, per la història. Al llarg dels anys, a més del vessant professional, es va centrar en l'estudi dels antecedents de la ciutat d'Igualada i, més concretament, del que sempre va ser i ha estat el seu hospital.

Va ser el responsable de recollir, ordenar i classificar la documentació de l'arxiu de l'Hospital. Va coordinar la donació d'aquesta documentació a l'Arxiu Històric Comarcal d'Igualada (actualment Arxiu Comarcal de l'Anoia), que es va fer efectiva el mes d'abril de l'any 1996.

Amic del «Camino de Santiago», el va recórrer diverses vegades, tres d'elles amb cadascuna de les seves filles, amb la finalitat de mostrar-los les dificultats, l'esforç, la satisfacció i la plenitud d'arribar al final proposat. També el va fer amb companys de treball, amb alguns dels qual va col·laborar en la senyalització de la ruta catalana del camí de Sant Jaume, entre Montserrat i la Panadella. Ell era l'organitzador de les rutes, que acompanyava

6. Joaquim Fernández-Bayón (metge cirurgià), Antoni López (metge rehabilitador), Josep Ràmia (fisioterapeuta), Àngel Soto (psicòleg clínic), Xavier Miquel (reumatòleg) i Judit Mayolas (dietista).

amb un poema, «El camí de Sant Jaume», del qual era autor, i amb una explicació històrica.

L'any 2007 va pronunciar la conferència magistral en l'acte de lliurament dels Premis Ciutat d'Igualada al saló de plens de l'Ajuntament d'Igualada, amb el títol «*Tractament de la pobresa a Igualada al llarg dels segles*».

Probablement la seva obra hauria estat molt extensa i fructífera, ja que el que aquí s'anota és només la part visible de l'iceberg.

Pel que fa a la seva obra lírica, si bé va escriure diverses poesies, només en té quatre de publicades, totes elles a *Aqualata literària* l'any 1985.⁷

En *La poesia és...* defineix el que significa per a ell la poesia, una eina per expressar els sentiments i, en la seva última estrofa, li atorga la categoria d'amor i d'amistat. En *Adéu vaixell*, s'hi troba una al·legoria a la solitud per la marxa d'un ser estimat. *Els teus ulls* és un cant a l'amor, on parla del retrobament amb la persona estimada. En *Yo me iré*, escrita en castellà, l'idioma dels seus pares, viu el final de la vida amb serenitat. Igual que en el seu últim desig, manifestat en el poema no publicat i titulat *Anhel*, on demana que arribi el silenci, i que va ser llegit, per voluntat expressa, el dia del seu funeral, el 10 de febrer de 2009. Una altra de les seves poesies no publicada és *El camí a Sant Jaume*, escrita en motiu de les seves rutes pel camí de Santiago.

Pel que fa a la història de la medicina, totes les publicacions fan referència a l'hospital d'Igualada, a la pobresa i a la caritat, un tema que sempre li va interessar i preocupar.

En el treball *L'Hospital de Sant Bartomeu, segles XIII-XV*, parla dels orígens de l'hospital. Al final, ell explica que «*només és una introducció d'allò que vol ser un estudi amb més profunditat*

en un futur no massa llunyà, estudi que ens reveli les respostes a moltes de les preguntes que encara ens seguim fent avui dia sobre l'origen del nostre hospital que, conjuntament amb l'església de Santa Maria, és la institució més antiga de la nostra ciutat i nucli embrionari de l'Hospital General d'Igualada, el qual dona origen a una tradició hospitalària de més de 800 anys d'història».

Van venir després dues publicacions a la revista *Gimbernat* l'any 1997, ambdues redactades en col·laboració amb Margarida Torras, aleshores metgessa de l'hospital. L'una és «Figura i funcions de l'hospitaler en l'antic hospital de Sant Bartomeu d'Igualada» i s'hi detallen les funcions de l'hospitaler segons un document de l'any 1734; l'altra porta per títol «Història de l'Hospital Comarcal d'Igualada» i fa un resum de l'evolució de l'hospital des dels seus orígens fins a finals del segle XX. Aquest mateix any publica a *Miscellanea Aqualatensia/8* «La pobresa a Igualada i les deixes testamentàries a l'Hospital Sant Bartomeu. Segles XIV-XV», un estudi exhaustiu sobre la pobresa que tracta de les deixes postmortem i els seus destinataris a partir de la revisió de 960 testaments entre els anys 1318 i 1469. Conclou que l'hospital de Sant Bartomeu és present en aproximadament el 15-20 % dels testaments i és la institució d'assistència als pobres per excel·lència.

Continua investigant i treballant en el tema. El desembre de 2006, publica «L'Hospital d'Igualada, una història de més de vuit-cents anys», a la *Revista d'Igualada*, article en el qual, a més de parlar també dels orígens de l'hospital i la seva evolució, comenta els seus canvis d'ubicació fins a arribar a la del passeig Verdaguer, el dia de Pasqua de 1845, així com el futur canvi previst a la ubicació actual de les Comes.

Finalment, aquell estudi amb més profunditat de què parlava l'any 1996 arriba el 2007, quan es publica la que sens dubte és la seva obra mestra i la seva veritable tesi doctoral: *Història de l'Hospital d'Igualada. Pobresa, salut i sanitat. S. XIII-XXI*.

El llibre es presenta el 18 d'abril de 2007 a la sala d'actes de l'hospital. En paraules de Ferran

7. *Aqualata literària* va néixer a partir d'una reunió de la coordinadora d'entitats culturals igualadines, que va decidir publicar una selecció de la creació literària de diferents autors igualadins. Van participar-hi 31 autors, la majoria d'ells «no professionals».

García, *«La de l'Hospital d'Igualada ha estat una història fins ara poc estudiada per la dificultat de no disposar d'un arxiu documental propi fins al segle XVIII, ja que sembla que els anteriors van desaparèixer en la guerra carlina»* i pretén *«il·lustrar el procés evolutiu de l'hospital, la seva preocupació per la pobresa i la malaltia, que va des de la caritat de l'Antic Règim fins a l'estat del benestar contemporani, passant per la beneficència en èpoques modernes»*.

El llibre està dividit en edat mitjana, moderna i contemporània i cadascuna d'aquestes parts en els segles corresponents. Parla del context històric de cada moment, de la descripció de la ciutat, de la situació de l'hospital, dels professionals (hospitalers, administradors, metges, cirurgians, apotecaris...), de les malalties i les epidèmies, de les penúries econòmiques... i, sobretot, de la pobresa i la caritat. Potser hi té quelcom a veure el testament de Maimó Bonfill (1306), considerat el primer hospitaler de la vila: *«... jo acullo tots els benefactors de la capella i hospital i especialment els faig participar en totes les misses i sacrificis i oficis divins o oracions de l'hospital i en totes les altres obres de caritat que es facin en aquesta capella i hospital recollint benigneament els cecs, coixos, baldats, orfes i altres pobres i malalts que puguin venir o ser portats a l'hospital i subvenint-los i alimentant-los dels béns de l'hospital a aquells que pateixen malaltia, als orfes i altres pobres mentre quedin recursos i capacitat en aquest hospital»*. I és potser per tot això que el dedica: *«Als humils, als miserables, als marginats, vells, desesperats, malalts estrangers, inadaptats, pobres... a vosaltres dedico l'esforç d'escriure aquest llibre. Amb l'esperança que un dia desaparegui la condició de foraster i tots siguem considerats ciutadans del món, amb els mateixos drets i deures»*.

Amb aquesta publicació guanya la batalla a l'oblit, del qual diu que *«és el gran enemic de la història i la identitat dels pobles, i recuperar aquest passat és dignificar el present i enfortir les expectatives de futur»*, a la vegada que reivindica el lideratge

en antiguitat (més de 800 anys) i el desig que havia manifestat en reiterades ocasions: el manteniment de l'edifici de l'antic hospital i el seu reconeixement com a patrimoni històric de la ciutat.

La seva recerca tenia un nou projecte sobre la beneficència i el mutualisme. Darrerament estava escrivint un treball que havia de portar com a títol *«La beneficència en els segles del progrés»* a partir dels arxius d'Igualada.

CONCLUSIÓ

La seva vida va regir-se per la seva vocació mèdica, acompanyada d'una actitud humanística. Va demostrar-ho en el seu entorn: la família, la dedicació a la seva especialitat i la fidelitat a l'Hospital d'Igualada. Els qui van treballar amb ell el defineixen com una persona lluitadora i íntegra, capaç de combatre per aconseguir els seus somnis i per tot allò que ell creia que era just, ajudant les persones sempre amb un professionalisme ètic. Era també una persona senzilla i un molt bon amic dels seus amics. I, més enllà de la seva professió i les seves activitats, Ferran Garcia anhelava la pau i el silenci, com ho manifesta en aquest poema que hem al·ludit abans:

ANHEL

*No vull immortalitat
sinó silenci... silenci...*

*Espero que la mort
sigui silenci,
silenci absolut,
sense esperances ni il·lusions,
sense pors ni desigs,
només silenci,
la pau del silenci.*

*No anheló eternitats
on regna l'alegria,
doncs per ser feliç
vol dir conèixer l'amargura.*

*No desitjo judicis
ni càstigs ni perdó,
sinó la quietud del no-res.*

*Parar els engranatges de la ment,
l'impuls dels sentiments,
i deixar-se portar pel buit.*

*No dependre de ningú,
ni del que creus
ni del que penses,
ni de tu mateix.*

*El paradís del silenci,
sense amors ni odís,
sense anhels ni solituds,
sense esperar ni ser esperat.*

*Silenci, només silenci.
Espero que la mort sigui silenci.⁸*

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

MESTRE J. V. (coord.) *Miscellanea Aqualatensia/8*. Igualada: CECI, 1997.

PARÉS R. M. i USTRELL J. M. «Semblança del Dr. Ferran García Díez (1958-2009)». Sessió de cloenda del curs acadèmic 2008-2009 de la Societat Catalana d'Història de la Medicina. Hospital d'Igualada. 6-07-2009.

PASCUAL P. (coord.). *Miscellanea Aqualatensia/13*. Igualada: CECI, 2009.

SINGLA J. «Ha mort el doctor Ferran García i Díez». *La Veu de l'Anoia*. Igualada, 13-02-2009; 18.

USTRELL J. M. (coord.). *Història de les ciències de la salut a l'Anoia*. Barcelona: Fundació Uriach 1838, 1998.

USTRELL J. M. «Ferran García i Díez. In memoriam (1958-2009)». Conferència a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. 3-11-2009. Publicació prevista: *Rev RAMC* 2010; 25 (1).

Aqualata literària. Igualada: M. I. Ajuntament, 1985.

«El Doctor Ferran García i Díez guanya el premi de Medicina i Sanitat Comarcals de l'Acadèmia de Medicina de Catalunya», *La Veu de l'Anoia*. 6-02-2009; 36.

Guies de l'Anoia. 1995.

«Mor el doctor Ferran García, autor de la història de l'Hospital d'Igualada». *Regió 7. Anoia*. 11-2-2009; 14.

---

8. Mostrem el nostre agraïment a la família García i Inglés, representats en la persona de la seva esposa Maria, així com a tots els qui van col·laborar i estimar el Dr. Ferran García i Díez.

ANNEX**PONÈNCIES I COMUNICACIONS**

1984 - Tratamiento quirúrgico de las lesiones ligamentosas del tobillo. XX Congreso Nacional de la SECOT, a Santander.

1985 - Valoración funcional y económica entre las técnicas de Richards y Ender. Congreso Nacional de la SECOT, a Santander.

- Profilaxi antibiòtica amb cloxacil·lina en cirurgia ortopèdica i traumatologia. Simposi nacional de profilaxis antibiòtica en cirurgia, a Barcelona.

1989 - Lesions del lligament creuat anterior en adolescents. Reunió anual del Club d'Ortopèdia Infantil Sant Joan de Déu, a Barcelona.

- Figura de l'Hospitaler i funcions en l'antic Hospital de Sant Bartomeu d'Igualada. Simposi d'història de la medicina als Països Catalans, a Ripoll.

1990 - 50 fracturas de tibia tratadas con yesos funcionales. Congreso nacional de la SECOT, a Logronyo.

1991 - Infart agut de miocardi. Criteris de trasllat. Jornades d'urgències. Trasllat del malalt crític, a l'Hospital de Puigcerdà.

1992 - Jornada de medicina legal. Centre hospitalari i cardiològic de Manresa.

- Col·laboració en l'elaboració del Tractament d'infermeria en el traumatisme cranioencefàlic greu. II Reunió de les Àrees d'urgències dels hospitals públics de Catalunya, a Igualada.

- Lesions per micro-traumatismes d'inserció en la pràctica esportiva. Congrés de medicina esportiva, a Barcelona.

- Seminari de qualitat en els serveis sanitaris. Unió Catalana d'Hospitals, a Barcelona.

- Revisión de 130 pacientes tratados con quimionucleolisis lumbar. XX Congreso nacional de la SECOT.

- IAM problemàtica del trasllat. Reunió de les àrees d'urgències dels hospitals públics de Catalunya, a Tarragona.

- Revisión de la sutura intraósea con sistema STA_TAK. XX Congreso Nacional de la SECOT.
- Moderador de la taula rodona en la Jornada sobre quimionucleolisi, a Igualada.

1993 - Malalt intervingut de laminectomia i discectomia amb espondilodiscitis dubtosa. Congrés de la Societat Catalana de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia, a Igualada.

1994 - Jornada de debat de la regió sanitària Costa de Ponent: Les urgències i el Pla de Salut.

- XII Congreso de la Sociedad Española de Calidad Asistencial, a Sant Sebastià.

1995 - Técnica quirúrgica con anestesia local del Síndrome del túnel carpiano. Estudio comparativo. XX Congreso Nacional de la SECOT, a Sevilla.

- Participació com a ponent en les III Jornades Tècniques de la Unió Catalana d'Hospitals. La lògica de la gestió sanitària. Auditori MAPFRE, a Barcelona.

1996 - Accidents de tràfic, punt negre de la Panadella. 9è Congrés de la Societat Catalana de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia, a Lleida.

- Curs d'introducció a les col·leccions documentals urbanes, Arxiu Comarcal Igualada.

- L'Hospital de Sant Bartomeu segles XIII-XIV. Jornades d'història de les ciències de la salut de l'Anoia, a Igualada.

1999 - Fatiga muscular de etiología poco frecuente. FEMEDE, a Múrcia.

2008 - XXI Congrés Societat Catalana Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia Complicació sèptica després de nucleolisi, a Igualada.

ACTIVITAT DOCENT

La seva activitat docent ha estat centrada en l'Escola d'esquena (1999-2008) i en els cursos de Formació Continuada en cirurgia ortopèdica i traumatologia de l'Hospital d'Igualada.

1987 - Participació com a docent en el curs d'urgències bromatològiques en atenció primària.

- Participació en qualitat de docent en el curs d'ur-

gències traumatològiques, organitzat pel Col·legi Oficial de Diplomats d'Infermeria, a Igualada.

1989 - Dolor al maluc en el nen. Formació continuada en pediatria. Hospital Comarcal Igualada.

1990 - Peu bot en el nen. Formació continuada en pediatria. Hospital Comarcal d'Igualada.

1991 - L'Hospital de Sant Bartomeu, un hospital del segle XIII. Jornada d'història de la medicina. Societat Catalana d'Infermeria, a Igualada.

- Organització de la reunió del Club Ortopèdia Infantil, a Igualada.

- Alteració de l'arc plantar en el nen. Formació continuada en pediatria, a l'Hospital Comarcal d'Igualada.

- Organització reunió del Club Ortopèdia Infantil, a Igualada.

1992 - Membre del comitè organitzador del I Curs d'infermeria en cirurgia ortopèdica i traumatologia, a Igualada.

1993 - Escoliosi idiopàtica. Formació continuada en pediatria. Hospital Comarcal Igualada.

- Moderador taula rodona Pla d'emergències, a les II Jornades dels serveis d'urgències, a Igualada.

- Membre del comitè organitzador del II Curs d'infermeria en cirurgia ortopèdica i traumatologia, a Igualada.

1994 - Espondilàlgies en el nen. Formació continuada en pediatria. Hospital Comarcal d'Igualada.

- Organitzador de la II Jornada dels serveis d'urgències dels hospitals comarcals de Catalunya, a Igualada.

1995 - Col·laboració en qualitat de monitor en les Jornades de treball sobre els serveis de farmàcia orientats als clients. Col·legi Oficial de Farmacèutics de Barcelona.

- Coordinador del Curs d'urgències hospitalàries. Regió sanitària de Ponent. Residència Sanitària de Bellvitge de l'Hospitalet.

- Seminari interactiu sobre Gestió de Qualitat com a plantejament estratègic, a Barcelona.

- Participació com a docent en el «Curso de aplicación de las leyes de calidad en la organización de un servicio de urgencias». Universidad de Murcia.

1996 - Membre del comitè organitzador del IX Congrés de la Societat Catalana de Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia, a Igualada.

- Membre del comitè organitzador de les Jornades d'Història de les Ciències de la Salut, a Igualada.

1997 - Participació en la formació continuada d'infermeria curs 96-97. Hospital Comarcal d'Igualada.

2004 - Participació com a docent als tallers de tècniques d'autoprotecció de la columna. Saló Viure Bé. Fira d'Igualada.

2007 - Membre del comitè científic del premi ciutat d'Igualada en l'àrea de les ciències de la salut.

PUBLICACIONS

Cirurgia Ortopèdica i Traumatologia

- «Quiste óseo aneurismático del iliaco. Presentación de un caso». A *Revista Española de Ortopedia y Traumatología*. 1989; 6: 621-624 (amb J. R. Amillo, L. Cañamares, J. Fernández-Bayón i L. Peiró).

- «Fatiga muscular de etiología poco frecuente». *Federación Española de Medicina del Deporte*. 1999 (71).

Història de la Medicina

- «Origen de l'Hospital d'Igualada». *Guies de l'Anoia*. Juny 1985.

- «L'Hospital de Sant Bartomeu segles XIII-XV». A *Història de les ciències de la salut a l'Anoia*. Barcelona: Fundació Uriach, 1996.

- «Figura i funcions de l'hospitaler en l'antic Hospital de Sant Bartomeu d'Igualada». A *Gimbernat*, 1997; 27: 21-24 (amb M. Torras).

- «Història de l'hospital comarcal d'Igualada». A *Gimbernat*, 1997; 27: 213-217 (amb M. Torras).

- «Pobresa a Igualada i les deixes testamentàries a l'Hospital Sant Bartomeu. Segles XIV-XV». A *Miscellanea Aqualatensia/8*. Igualada: CECI, 1997.

- «L'Hospital d'Igualada, una història de més de vuit-cents anys». A *Revista d'Igualada*. 2006; 24: 5-17.

- *Història de l'Hospital d'Igualada. Pobresa, salut i sanitat. S. XIII-XXI*. Igualada: Hospital d'Igualada; 2007.

- «Tractament de la pobresa a Igualada al llarg dels segles». A *Miscellanea Aqualatense/13*. Igualada: CECI; 2009.

JOSEP MARIA USTRELL I TORRENT (Sabadell, 1953) és doctor en Medicina i Cirurgia, professor titular de la Universitat de Barcelona i acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Ha publicat llibres i articles relacionats amb l'estomatologia i la història de les ciències de la salut.

ROSA MARIA PARÉS I MARIMON (Igualada, 1957) és llicenciada en Farmàcia, especialista en Farmàcia Hospitalària, membre de les Societats Catalanes de Farmàcia Clínica i d'Història de la Farmàcia i membre de CECI. Ha publicat diversos articles relacionats amb la farmàcia hospitalària.

L'antiga seu de l'Hospital Comarcal d'Igualada, al passeig Verdaguer